

Qui crema Mallorca?

Entre 1984 i 1993, Artà ha vist cremar-se una quarta part del seu territori. És a dir, 3.500 ha.

A Mallorca, encara que per molts sigui quasi increïble, encara hi ha pagesos. A Mallorca, encara que per molts sigui incompreensible, els pagesos necessiten el foc per fer pastures per al bestiar. Si hi ha pagesos i necessiten el foc, hi haurà foc. Així de senzill. Aquesta és, en síntesi, la conclusió d'un extens informe que ha realitzat la Universitat de les Illes Balears per encàrrec de la Conselleria d'Agricultura del Govern Balear. Un informe que tenia per objectiu estudiar el per què de tants, i tan repetits, incendis al municipi d'Artà, el més castigat pel foc.

EL TEMPS ha pogut llegir aquest voluminós estudi dirigit per Santiago Sáinz de los Terreros, cap del Servei d'Incendis de la Conselleria, i coordinat per Jaume Sureda, especialista en Pedagogia Ambiental i catedràtic de la UIB.

L'estudi. Artà és un municipi de 140,61 km² situat a la Mallorca oriental. Any rere any els incendis assolen els boscos i la muntanya arteneca. Entre 1984 i 1993 una quarta part del territori municipal (exactament un 24,3%) ha estat cremat. En aquest període s'han cremat quasi 3.500 ha. Més del triple que en el segon municipi més afectat, Calvià. Què passa a Artà? Aquesta és la pregunta que la Conselleria d'Agricultura va fer a la UIB i que l'informe inèdit que ha consultat aquest setmanari pretén revelar.

L'informe, realitzat durant el 1994, no deixa

Un estudi inèdit, al qual ha tengut accés EL TEMPS, revela que els responsables dels incendis que han cremat Artà, el municipi mallorquí més afectat pels focs forestals, han estat alguns pagesos.

cap dubte sobre "la progressiva destrucció del bosc i de la muntanya a causa dels incendis, que, a Artà, han revestit en els darrers anys unes característiques especials". La segona constatació és "la intencionalitat indiscutible pel fet de triar el dia més indicat per aconseguir una ràpida extensió del foc". I una tercera: "la presumpció que no es tracta d'un incendiari pur, en el sentit que es tracti d'un psicòpata", porta els autors de l'estudi a la deducció central: "és possible que es tracti d'una forma d'aconseguir un aprofitament per al bestiar; és a dir, una renovació de pastura tal com sempre s'havia fet mitjançant el foc. Hi haurà, doncs, al darrere i com a mòbil, l'interès del pagès d'assegurar-se pastura per al seu ramat amb l'objectiu de treure un benefici econòmic de la seva explotació".

Arribats en aquest punt cal fer una precisió important. És el batlle d'Artà, Miquel Pastor, el que desitja aclarir que "no es pot dir de cap manera que tots els pagesos d'Artà siguin els responsables del foc. N'hi ha que no cremen, n'hi ha que cremen legalment (a l'hivern), i d'altres, una minoria, que efectivament cremen de manera il·legal". Pastor, en la seva condició de geògraf especialitzat en incendis forestals, ha participat en l'elaboració de l'informe.

L'estudi s'ha fet a partir d'entrevistes a pagesos —que queden en l'anonimat— sempre amb un qüestionari i una tècnica que pretén que el pagès no sospiti l'objectiu final de la investiga-

ció, per tal d'assegurar la màxima validesa dels testimonis.

L'argumentació bàsica de l'estudi, com a resum, és la següent: la pagesia ha esdevingut un sector immers en una profunda crisi econòmica, enmig d'una Mallorca terciaritzada pel turisme; els costos de producció són creixents, mentre que els rendiments són decreixents; l'únic element econòmicament rendible pel pagès és l'explotació de l'ovella per a carn. Aquesta explotació requereix, d'una banda, subvencions, que tot i existir són insuficients, i, d'una altra, pastures naturals. Les pastures naturals s'aconsegueixen a través del foc —els pinsos són cars i de menys qualitat—, però aquest mètode d'obtenció de pastures està limitat legalment a l'hivern, tot i que el resultat no és gaire productiu. La pastura natural de més qualitat s'obté cremant a l'estiu, amb la posterior regeneració del terreny a final d'estiu o començament de tardor. Aquestes cremades, els socarrats, són tradicionals, però abans els boscos estaven més nets i eren accessibles als pagesos, ara no.

Finalment, l'argumentació: l'estudi assegura que "la rendibilitat del ramat depèn exclusivament de la renovació de la pastura. Si només hi ha una manera de renovar-la i aquesta manera és el socarrat, la rendibilitat depèn del socarrat. És a dir, la rendibilitat depèn de muntanya depèn de poder fer-hi foc. Avui per avui és aquesta i no altra la clau interpretativa de la relació problemàtica entre ramat i muntanya que havíem detectat a partir de les intervencions que hem recollit dels pagesos. (...) Si la finca s'ha de mantenir amb el benefici econòmic del ramat, que depèn dels socarrats, que es transformen en incendis, la presència, en condicions com les actuals, del ramat d'ovelles durà aparellada la dels incendis".

L'informe explica que les restes de la pagesia, amb els usos i costums que eren naturals i normals anys enrere, es troba avui aïllada dins una illa que viu majoritàriament dels serveis. La majoria de la societat entén els incendis com agressions ambientals i la sensibilització ecològica és cada vegada major. Mentrestant, certs pagesos "han quedat exclosos de la modernitat, ni s'hi han adaptat ni n'han obtingut beneficis" i veuen "certes paraules i conceptes com enemics: ICONA, GOB, ecologia, verds". En una societat on l'ecologia s'imposa socialment, el pagès continua utilitzant velles tècniques que xoquen amb la sensibilitat actual... "i es criminalitza un element cultural, molt més que no una simple activitat, que de ca-

JOAN CELIÀ

Jaume Sureda, director de l'ICE de la Universitat de les Illes Balears i coordinador de l'estudi sobre els incendis al municipi d'Artà (baix). Les conclusions de la investigació constaten l'anacronisme entre els usos tradicionals de la pagesia mallorquina, els "socarrats", i la preservació de l'estat dels boscos. Per combatre aquest desequilibri, l'estudi proposa l'ajuda al pagès i el reciclatge de la seva funció de conservació de la naturalesa.

da cop esdevé més necessari per a l'explotació ramadera tradicional: el socarrat". El pagès sempre ha socarrat, "tant per netejar de brutor com per garantir la renovació de la pastura", però ara, molt sovint, els socarrats esdevenen incendis. Encara que el pagès no parla d'incendis: "parla, qualitativament, de socarrats i de foc". L'estudi aporta unes claus sociològiques per entendre el problema. El pagès idealitza el passat, quan els focs eren fàcilment controlables pels mateixos pagesos, i no admet que ara aquests mateixos focs, a causa de la brutor dels boscos, són gran perill. "La idealització elimina tot allò que l'obstaculitza. Per exemple, la realitat que el foc, que abans no era perillós, avui ho és molt. Assegurar que si abans el controlaven, avui

també el controlarien, connecta amb el passat idealitzat. La realitat d'una muntanya excessivament espessa i altament inflamable no pot ser reconeguda perquè eliminaria allò que s'ha idealitzat".

Davant el problema, Miquel Pastor considera que només es pot cercar una solució a partir de diverses actuacions. "Primer cal una política forestal que no exclogui els pagesos. Aquesta política ha de ser paral·lela a una política agrària tendent a reciclar les explotacions i, al mateix temps, que es faci un control policíac efectiu, explicant als pagesos que fer foc a l'estiu està prohibit i és un delictes". Per Pastor "s'haurien de fomentar més les activitats agrícoles que permetessin als pagesos poder funcionar sense foc". Com? una possibilitat, apunta, "és canviar la mentalitat, no ja dels actuals pagesos, sinó afavorint un relleu generacional, intentant crear una nova classe de pagesia en què els camperols, al mateix temps, exercissin de gestors de la naturalesa". El batlle fa seua una de les recomanacions que l'informe fa a la Conselleria, "per això calen subvencions perquè els pagesos puguin gestionar les explotacions d'una manera ecològica". A través d'aquest canvi s'aconseguiria que el pagès, com a gestor de la natura que seria, no tendria cap interès pel foc: "no hi hauria tant d'incendi i, a més, com a bon coneixedor del terreny i podria ser un element primordial en la lluita contra els incendis".

La conclusió és clara. En una Mallorca moderna i terciaritzada, les velles tècniques de socarrat, que avui han esdevingut molt perilloses, no hi tenen lloc. Dissortadament la realitat indica que la pagesia, tal i com ha existit històricament, quasi no té espai a la Mallorca d'ara. Aleshores cal convertir la pagesia en un complement de la societat, fent-la responsable màxima d'un dels més grans atractius de Mallorca: la conservació

MÚSICA PER A UNA VIDA MILLOR

Si la música fa somniar i suscita emocions, també pot ser terapèutica i profilàctica. En això consisteix la musicoteràpia: a aplicar la música com un tractament mèdic en malalties mentals i físiques.

Actualment, les medicines alternatives són moda, però la musicoteràpia no es pot incloure en aquest grup. Així ho afirma la doctora Serafina Poch, presidenta de l'Associació Catalana de Musicoteràpia i principal divulgadora i promotora d'aquesta especialitat al nostre país.

Des dels anys 60, la doctora Poch s'ha interessat per la musicoteràpia i ha treballat inten-

sament perquè fos ensenyada en l'àmbit universitari. La Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona imparteix des del 1992 un curs de postgrau en musicoteràpia, l'únic d'aquesta especialitat a la península.

La musicoteràpia s'aplica en àmbits en què el contacte entre terapeuta i malalt és bàsic, puix que és aquesta interacció, unida a les experiències musicals, allò que permet que el pacient millori. El musicoterapeuta treballa amb l'equip mèdic que assisteix el malalt i la seva tasca és una ajuda complementària en el tractament de la malaltia.

Els musicoterapeutes no tenen un lloc específic de treball i sovint exerceixen en hospitals, residències geriàtriques, centres d'educació especial, de rehabilitació social, de drogodependències i de cures pal·liatives.

La musicoteràpia requereix molta formació i experiència, segons la doctora Serafina Poch. Els resultats del treball del musicoterapeuta dependran de la seva capacitat de captar correctament les emocions del malalt i de trobar la música o activitat musical més adients a cada cas.

Aplicacions diverses. L'eficàcia d'aquest mètode serà distinta en cada pacient. Segons la presidenta de l'Associació Catalana de Musicoteràpia, s'han obtingut bons resultats en nens amb malalties mentals, que han reaccionat a la música amb activitats que abans no feien.

La musicoteràpia també és eficaç en el tractament de cremats, que gràcies al contacte amb el terapeuta i la música, milloren emocionalment i no necessiten tants tranquil·litzants. Aquest tractament també és efectiu entre afectats de demència senil i d'Alzheimer, car aconseguix que la memòria es deteriori més lentament. Persones marginades o sotmeses a greus depressions se socialitzen de nou o superen el seu conflicte intern a través del cant, el ball i la relació amb els altres pacients. En general, la musicoteràpia és efectiva en tots els casos amb dificultats de comunicació amb el món exterior.

La doctora Poch opina que aquests resultats són possibles gràcies al fet que la musicoteràpia pot arribar a la dimensió emocional del pacient i treballar amb els seus sentiments, perquè la música és el llenguatge de l'afecte.

El musicoterapeuta estudia la personalitat del malalt, esbrina la música que li agrada i la utilitza com a mitjà de comunicació entre tots dos, provant de desvetllar sentiments adormits, de resoldre un conflicte interior, de tranquil·litzar els qui pateixen o d'alleujar-ne els sofriments.

Per arribar a aquest estadi de desenvolupament la musicoteràpia ha recorregut un llarg camí. La utilització de la música com a teràpia es remunta, pel que fa a la península, al s. XVIII, on trobem l'estudi *Medicina música* d'Antonio

José Rodríguez (1744). Més ençà, al 1882, ja tenim una coral de pacients a l'Hospital Psiquiàtric de Sant Boi de Llobregat.

La teràpia musical, tal com la coneixem avui, va sorgir als Estats Units, després de la Segona Guerra Mundial. La música hi fou utilitzada per rehabilitar molts ferits de guerra. A partir d'aquest moment comencen les investigacions sobre aquesta teràpia, amb la col·laboració de científics europeus, especialment immigrants alemanys arribats a Nord-amèrica després del conflicte bèl·lic.

Al 1950 es funda als Estats Units la National Association for Music Therapy (NAMT), que actualment agrupa 4.000 musicoterapeutes amb titulació universitària. La carrera de musicoteràpia dura quatre anys i es pot cursar en una seixantena d'universitats americanes.

A partir dels anys 60 la musicoteràpia arriba a Europa, estudiada per professionals de psicologia i pedagogia i es creen associacions de musicoterapeutes. En l'actualitat, n'hi ha estudis universitaris a Alemanya, França, Àustria, Països Baixos, Noruega, Polònia i, abans de la guerra actual, a Iugoslàvia. Fora d'Europa també es pot seguir carrera universitària de musicoteràpia a l'Argentina, al Canadà i a Austràlia.

Al nostre país, l'interès per la teràpia musical comença amb els esforços de la doctora Serafina Poch que, en la seva tesi de llicenciatura en pedagogia, ja va estudiar aquesta especialitat. Després d'un internat i d'un curs de postgrau en musicoteràpia a la Universitat de Kansas i de treballar als Estats Units en diversos centres, la doctora Poch torna i comença a divulgar els seus coneixements en musicoteràpia, a base de cursos introductoris que entre els anys 1975 i 1987 va impartir no sols al país sinó també a Espanya.

Finalment, al 1983, la doctora Serafina Poch va fundar a Barcelona l'Associació Catalana de Musicoteràpia. La finalitat primordial d'aquesta associació, segons la seva presidenta, és d'impulsar la formació de nous musicoterapeutes professionals a base de cursos universitaris, seminaris, conferències, etc. Un altre objectiu de l'organització és de sensibilitzar els mitjans de comunicació perquè vigilin l'ús que fan de la música en les seves programacions. Enguany l'Associació Catalana de Musicoteràpia espera ser acceptada a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i aconseguir un reconeixement més ampli.

També és gràcies a la doctora Poch que la musicoteràpia arriba a Espanya. Al 1974 i al 1979 va proposar a la Universitat Complutense de Madrid i al Ministeri d'Educació que oferissin un curs de postgrau en musicoteràpia, però la idea no va prosperar. De totes maneres Espanya ja havia estat present al Primer Simposi Internacional de Musicoteràpia, tingut a Za-

Serafina Poch: "la musicoteràpia pot arribar a la dimensió emocional del pacient i treballar amb els seus sentiments, perquè la música és el llenguatge de l'afecte."

El gos i la tortuga

**XI Premi de Narrativa
en Valencià 1995
Per a estudiants de
3r. de BUP, COU i FP-2**

**Ajuntament de Benidorm
Regidoria de Cultura**

LES BASES

L'Ajuntament de Benidorm convoca el XI Premi de Narrativa en Valencià 'El gos i la tortuga' per a estudiants de 3r. de BUP, COU i FP-2 d'acord amb les bases següents:

1- Podran participar-hi tots els estudiants de 3r. de BUP, COU, i FP-2 de qualsevol centre públic o privat valencià.

2- Les obres hauran d'estar escrites en valencià i presentar un extensió de cinc folis com a mínim i de quinze com a màxim, escrit a màquina, a doble espai i a una cara. Només s'admetrà la presentació d'una obra per persona.

3- Cal que les obres siguin originals i medites i podran tractar-se de contes, diaris, memòries, relats de viatges, cartes, etc.

4- Els originals s'hauran de presentar quadruplicats, amb una correcta presentació i enquadernació, firmats i acompanyats d'una fitxa en la qual figure el nom i els cognoms de l'autor, l'adreça i el telèfon; el nom, l'adreça i el telèfon del centre on estudia i un document -fotocòpia- del carnet escolar o de la matrícula o de un certificat de la secretaria del centre que acredite que en el curs 1994-95 està cursant els estudis de 3r. de BUP, COU o FP-2.

5- Els originals hauran d'estar en poder de l'Ajuntament de Benidorm entre l'1 i el 30 de 1995 i caldrà adreçar-los a:

Ajuntament de Benidorm
Departament de Cultura
Premi 'El gos i la tortuga'
03500 Benidorm

6- Es concediran 10 premis: un primer de 60.000 ptes., un segon de 55.000, un tercer de 50.000, un quart de 45.000, un cinquè de 40.000, un sisè de 35.000, un setè de 30.000, un vuitè de 25.000, un novè de 20.000, i un desè de 15.000 ptes. El jurat es reserva el dret de poder declarar-los deserts.

7- El jurat serà designat conjuntament per l'Ajuntament de Benidorm i l'editorial Tres i Quatre de València. El veredicté, serà inapel·lable, es farà públic el dia 10 de juny de 1995.

8- L'Ajuntament de Benidorm no es compromet a tornar els treballs no premiats als autors.

9- Els treballs premiats passaran a ser propietat de l'Ajuntament de Benidorm.

10- Una selecció de les obres guanyadores serà publicada a la col·lecció 'El Grill' de l'editorial Tres i Quatre de València.

11- Qualsevol cas no previst en les presents bases podrà ser resolt pel jurat, Benidorm, novembre de 1994.

Per a qualsevol consulta:
95/ 680 17 90 i 680 16 01

Una sessió de teràpia musical. L'origen d'aquesta pràctica és als EUA de la post-guerra.

greb (Iugoslàvia) al 1970 i al I World Congress of Music Therapy, organitzat a París al 1974. Més endavant, al 1976, es funda l'Associació Espanola de Musicoteràpia, gràcies precisament al professor Joan Obiols Vié i a la doctora Serafina Poch. Cal dir que, actualment, també hi ha associacions de musicoteràpia a Madrid i a Vitòria.

Formació universitària. Si a Catalunya ha evolucionat la teràpia musical, és gràcies a les activitats organitzades per l'associació i les investigacions realitzades pels seus membres que, amb els seus esforços, han aconseguit, entre més coses, de portar la musicoteràpia a la universitat. Així la Universitat de Barcelona (UB) s'avenia al 1991 a organitzar un curs de postgrau en musicoteràpia a la Facultat de Medicina. Col·laboren en aquest curs el Departament d'Etnomusicologia del Consell Superior d'Investigacions Científiques i del Departament de Didàctica de l'Expressió Musical de la UB. És un curs que dura dos anys i ja n'ha sortit la primera promoció, amb setze alumnes; també és l'únic acceptat per la National Association for Music Therapy dels Estats Units com a curs afiliat experimental. Això permet als alumnes de fer un internat de musicoteràpia en un hospital nord-americà.

La musicoteràpia ha fet un llarg camí fins a esdevenir una professió respectada, però encara hi ha objectius a satisfer, com ara aconseguir llocs de feina per a musicoterapeutes, i departaments fixos als hospitals. En això somnien els especialistes en una teràpia que treballa amb els sentiments dels pacients i que utilitza com a medicament la relació humana i una de les creacions més belles de l'home, la música.

Maria Cristina Massana